

O lepoti.

(Spisal dr. Fr. L.)

6. Uporaba prejšnjih naukov.

Kadar je resničen kak glavni ali temeljni nauk, tedaj se dá tudi pokazati, kako se ujema z raznimi drugimi nauki, ali izkušnjami, ali z dogodki, ali z navadnimi našimi nazori. Kako se ujema naš nauk o bistvu lepote z izkušnjami in z navadnimi nazori?

Kadar imamo pred seboj dobro znane predmete, ne preiskujemo, ali so lepi, ali ne, temveč takoj nam ugajajo, ko smo jih zaznali, in vseč so nam že ob površnem spoznanju. Drugikrat ne obstanemo ob tem, da bi lepi predmet spoznali samo površno, opazujemo ga tudi natančneje, gledamo na posameznosti, na dele, potem se zopet oziramo na celoto; vprašamo se, čemu je to, čemu ono; zvedeti želimo, zakaj je jedno tako, drugo drugačno: tako opazujemo in presojujamo zlasti, ako je predmet obširen, da naposled sklenemo, ali je lep, ali ni; ali je popolnoma lep, ali mu manjka kakega dela do popolne lepote.

Ob tem preiskovanju in presojanju se vsekako ravnamo po nekem pravilu ali merilu; odgovoriti si moramo in reči: „Zato je stvar lepa; iz tega razloga mi je všeč.“ A kaj je tisto, na kar se oziramo? Nič drugega kakor bistvo ali narava lepega predmeta. Zakaj mi ni všeč počasen in neokreten otrok? Ker je narava otroška gib-

čnost in urnost. Zakaj mi ne ugaja starec, ki uganja otročarije? Ker je narava starih ljudij, da so pametni, mirni in modri. Pač se ne zavedamo vselej tega ravnanja; ne mislimo, zakaj nam ugaja jedno in ne drugo: a kadar le mislimo in preiskujemo, oziramo se vselej na bistvo, zlasti pri umotvorih. Kolikokrat pravimo: „Ta oseba ne stoji, se ne drži naravno; ta postava je lesena, trda, mrtva; to je prisiljeno, to je nemogoče, to je ‚fantastično‘ itd.“! Vse to nam priča, da nam je merilo za lepoto to, koliko se ujema zunanja oblika z naravo ali z bistvom predmeta.

Čim bolj nam je znano iz vaje bistvo kake stvari, tem hitreje spoznamo in presodimo tudi lepoto. Zato najhitreje spoznamo človeško lepoto, ker 1. ljudi največkrat vidimo in ž njimi občujemo; 2. ker spoznavamo splošno človeško naravo s tem, da spoznavamo sami sebe. In sami sebe lahko spoznavamo, ker se nam naša narava, naše potrebe, naše moči razodevajo v zavesti. 3. Človek potrebuje najbolj človeka za svoje življenje, najbolj je „nanj navezan“: torej mu nekako vsa narava kaže, kaj je njej prikladno, kaj ne. Zaradi tega človeka ne samo hitreje, ampak tudi natančneje sodimo kakor druge stvari, s tem pa ob enem njegovo lepoto hitreje, natančneje in bolje spoznavamo in presodimo kakor lepoto drugih stvari.